

2 Μαρτίου 2017

Ιερό καθήκον η ενεργή συμμετοχή των Κυπρίων στους Βαλκανικούς Πολέμους (Ιωάννης Μ. Μιχαλακόπουλος)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=153151>]

Η αποστολή των εθελοντών στην Ελλάδα γινόταν κυρίως μεμονωμένα ή καθ' ομάδας, μέσω Αλεξανδρείας. Μόνο σε δύο περιπτώσεις (τον Ιανουάριο & Ιούλιο του 1913) ναυλώθηκαν, επί τούτου, ατμόπλοια για την απευθείας μεταφορά στον Πειραιά συνολικά πεντακοσίων εθελοντών. Αρχικά, η «αυστηρά ουδετερότης» που είχε επιβληθεί από τη βρετανική κατοχική αρχή για τον πόλεμο στη Βαλκανική χερσόνησο δυσχέραινε το έργο της «στρατολόγησης» και των μετακινήσεων προς Αθήνα.

Χριστόδουλος Σώζος, δήμαρχος Λεμεσού, σκοτώθηκε στο Μπιζάνι

Σχεδόν το σύνολο των, εκ Κύπρου, εθελοντών ήλθαν άοπλοι και παντελώς ανεκπαίδευτοι περί τα στρατιωτικά. Η πλειονότητα αυτών, που έφθασε στην Ελλάδα το χειμώνα του 1912-13, έτυχε μιας στοιχειώδους βασικής εκπαίδευσης δύο εβδομάδων (!) και προωθήθηκε αμέσως προς τα θέατρα των επιχειρήσεων στην Ήπειρο ή στη Μακεδονία. Αντίθετα, ορισμένοι που αφίχθησαν στον Πειραιά

στις αρχές του πολέμου δεν έγιναν δεκτοί στον ελληνικό στρατό και κατετάγησαν στους ερυθροχίτωνες Γαριβαλδινούς ή σε σώματα ατάκτων.

Στις επιστολές και στα πολεμικά ημερολόγια των εθελοντών καταγράφονται οι εντυπώσεις τους από τα «Νέα Μέρη» καθώς και τα ανάμεικτα συναισθήματα που βίωναν υπόδουλοι οι ίδιοι ως ελευθερωτές αλύτρωτων αδελφών. Βέβαια, στο επίκεντρο των ανταποκρίσεων βρίσκεται πάντα ο πόλεμος και οι παρεπόμενες κακουχίες του στρατιώτη. Όμως, συγκρίνοντας με αντίστοιχα «ελλαδικά» ημερολόγια, οι μεμψιμοιρίες από τις στρατιωτικές ταλαιπωρίες είναι σαφώς λιγότερες. Αυτό συμβαίνει διότι οι Κύπριοι στρατιώτες δεν είναι κληρωτοί – έφεδροι που μετέχουν στον πόλεμο υποχρεωτικά. Αντίθετα, πρόκειται για εθελοντές που ταξίδεψαν, εξ επιλογής, εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από την ιδιαίτερη πατρίδα τους για να πολεμήσουν. Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι «απολαμβάνουν» τη συμμετοχή τους. Σημειώνεται ότι στην όλη θετική κυπριακή διάθεση συντελούν και οι ευνοϊκότερες «δια την κυανόλευκον» εξελίξεις των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Παράλληλα, τα όσα κατέγραφε πυρετωδώς η -Μούσα της Ιστορίας- Κλειώ δεν ήταν δυνατόν να αφήσουν ασυγκίνητη τη λαϊκή μούσα, τους ποιητάρηδες της κυπριακής υπαίθρου. Εκείνη την εποχή αυτά τα «λαϊκά Πρακτορεία Ειδήσεων» είχαν σημαντική συμβολή στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Οι «ποιητάρηδες» ήταν ένα άτυπο είδος εκπροσώπου του αγροτικού πληθυσμού, της σιωπηλής πλειοψηφίας του νησιού. Έτσι, τα λαϊκά ποιήματα εκείνης της εποχής αποτελούν ένα ασφαλές βαρόμετρο της λαϊκής συγκίνησης. Ενδεικτικά, παρατίθενται κάποιοι χαρακτηριστικοί στίχοι όπου γίνεται αναφορά στους εράνους αλλά και στην ευπρόσωπη παρουσία των κυπρίων εθελοντών:

«Και η πτωχή η Κύπρος μας η αλυσοδεμένη
όπου κι αυτή ελευθεριάν πάντοτε περιμένει
Δεν έλειπεν που την σειράν των άλλων αδελφών της
Έστειλεν εις την μάναν της κι αυτή τον οβολόν της.
Έστειλεν και πολλά παιδιά στην εθελοθυσίαν
και νοσοκόμους και γιατρούς εις την υπηρεσίαν.»

(Χριστοφόρος Παλαίσης, «Ο βαλκανοτουρκικός πόλεμος»)

Όσον αφορά εις τον φόρον του αίματος, σκοτώθηκαν πενήντα πέντε Κύπριοι. Οι περισσότεροι από αυτούς έχασαν τη ζωή τους στις πολύνεκρες μάχες του ελληνοβουλγαρικού πολέμου. Οι τραυματίες ήταν μερικές δεκάδες. Η μόνη επιβράβευση για τους εθελοντές ήταν τα αναμνηστικά μετάλλια και το δίπλωμα απονομής που πήραν όλοι οι στρατιώτες των νικηφόρων Βαλκανικών Πολέμων το

1914, με τις υπογραφές του βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου.

Κύπριοι εθελοντές του 1912 - 1913 μετά την επιστροφή τους στη Μεγαλόνησο

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι για τους Κύπριους, η ενεργός και μάχιμη εκπροσώπησή τους στους Βαλκανικούς Πολέμους αποτελούσε «εθνική ανάγκη», ιερό καθήκον προς τη Μητέρα Πατρίδα και τους αλύτρωτους αδελφούς. Ταυτόχρονα, η μαζική συμμετοχή των εθελοντών και ο -υψηλού συμβολισμού- θάνατος του Χριστόδουλου Σώζου στο Μπιζάνι ήταν ουσιαστικά η αφετηρία της θεώρησης του Κυπριακού ως «εθνικού ζητήματος». Η προσδοκία για ενσωμάτωση της Κύπρου στον εθνικό κορμό ήταν πλέον ώριμη. Στο ενωτικό κίνημα είχε προσδοθεί η αναγκαία αίγλη τόσο απέναντι στην τοπική κυβέρνηση και στο Λονδίνο όσο και έναντι των Αθηνών. Υπογραμμίζεται ότι η Κρήτη και η Μακεδονία, που είχαν μονοπωλήσει το ενδιαφέρον τα προηγούμενα χρόνια, προσαρτήθηκαν στην Ελλάδα με τους Βαλκανικούς Πολέμους. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν οι ελληνοκύπριοι επαναδιατύπωσαν με τον εμφατικότερο τρόπο το ενωτικό αίτημά τους (πχ ο απελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ 1955 - 1959). Όμως, το κυπριακό ενωτικό κίνημα έμελε να είναι το μακροβιότερο και μαζικότερο αλυτρωτικό κίνημα της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, χωρίς να εκπληρώσει το όραμά του. Δυστυχώς, ακόμα και οι πιο απαισιόδοξες Κασσάνδρες δεν θα μπορούσαν να προβλέψουν τα όσα τραγικά επεφύλασσε η Μοίρα για το μαρτυρικό νησί του Βασιλιά Ονήσιλου...

Πηγές:

1. Πέτρος Παπαπολυβίου, «Η Κύπρος και οι Βαλκανικοί πόλεμοι. Συμβολή στην ιστορία του κυπριακού εθελοντισμού», Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, Λευκωσία, 1997

2. Πέτρος Παπαπολυβίου, «Υπόδουλοι ελευθερωταί αδελφών αλυτρώτων. Πολεμικά Ημερολόγια, επιστολές και ανταποκρίσεις Κυπρίων εθελοντών

**από την Ήπειρο και τη Μακεδονία του 1912-1913», Κέντρο
Επιστημονικών Ερευνών, Λευκωσία, 1999**

**3. «Μακεδονία», εφημερίδα, αφιέρωμα - 10/02/2013 (επιμέλεια: Στέλιος
Κούκος)**

**4. Σαράντος Καργάκος, «Η Ελλάς κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους»,
Αθήνα, 2012**

5. «Οι Τρεις Ιεράρχαι», περιοδικό, Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2015